

Concertinformatie

Datum: 17 november 2019
Tijd: 15.30 uur; inleiding 14.45 uur
Uitvoerenden Narratio Kwartet

Musici:

JOHANNES LEERTOUWER	viool
ANNEKE VAN HAAFTEN	viool
DOROTHEA VOGEL	altviool
VIOLA DE HOOG	cello

Programma:

Ode aan Beethoven 1

Ludwig van Beethoven (1770-1827)

Strijkkwartet in F groot opus 18 nr 1 (1799)
A Son Altesse Monseigneur le Prince Regnant de Lobkowitz
*Allegro con brio
*Adagio affetuoso ed appassionato
*Scherzo, allegro molto
*Allegro

Strijkkwartet in Es groot opus 127 (1825)
Dem Fürsten Nicolaus von Galitzin gewidmet
*Maestoso - Allegro
*Adagio ma non troppo e molto cantabile
*Scherzo. Vivace - Presto
*Allegro - Allegro comodo

Pauze

Strijkkwartet E klein opus 59 nr. 2 (1806)
Dem Grafen Andreas Kyrillowitsch Rasumowsky gewidmet
*Allegro
*Molto Adagio. Si tratta questo pezzo con molto sentimento
*Allegretto
*Finale. Presto

Programmabeschrijving

In het Beethoven-jaar 2020 voert het Narratio Kwartet alle 17 strijkkwartetten uit in zes programma's, op dezelfde manier gerangschikt als het beroemde Rosé kwartet dat honderd jaar geleden in Wenen deed.

Het verhaal van het Narratio begon in 2009 toen het kwartet op uitnodiging van de directie van het Festival Oude Muziek Utrecht de vijf laatste kwartetten van Beethoven uitvoerde op 5 opeenvolgende avonden in het festival.

Juist deze late Beethoven kwartetten worden nog steeds zeer weinig gespeeld op oude instrumenten met darmsnaren en lichte 19e -eeuwse strijkstokken.

Sindsdien werkte het Narratio Kwartet 'van achter naar voor' door met als resultaat de complete cyclus in het Beethoven jaar 2020.

Nog steeds zijn de strijkkwartetten die dit repertoire op historische instrumenten spelen wereldwijd op de vingers van één hand te tellen.

Het **Narratio Kwartet** behoort tot dit selecte gezelschap.

De musici

Johannes Leertouwer is artistiek leider/dirigent van de Nieuwe Philharmonie Utrecht en treedt op als solist, kamermuzikspeler en dirigent. Hij was jarenlang concertmeester van het Barokorkest van de Nederlandse Bachvereniging, is sinds de oprichting violist van Ensemble Schönbrunn, doceert viool aan het Conservatorium van Amsterdam en werkt nu aan zijn promotieonderzoek in het kader van het Docartes programma in Leiden.

Anneke van Haften is violiste in het barokorkest van de Nederlandse Bachvereniging en de Nieuwe Philharmonie Utrecht en treedt op in ensembles en orkesten zowel op moderne als op historische instrumenten. Daarnaast speelt zij regelmatig recitals voor viool solo waarin beide instrumenten aan bod komen.

Dorothea Vogel, studeerde achtereenvolgens in Zwitserland, de USA en Londen, waar zij sindsdien woont. Dorothea is altvioliste in het Allegri Quartet en het Primrose Quintet en treedt op met het Engelse barokensemble The Kings Consort.

Viola de Hoog is celliste van Ensemble Schönbrunn en was gedurende 20 jaar celliste van het Schönberg Kwartet; van de Nieuwe Philharmonie Utrecht en The Kings Consort is zij eerste celliste, daarnaast doceert zij aan de conservatoria van Amsterdam, Utrecht en Bremen alwaar zij is onderscheiden met een ereprofessoraat.

2009-2019, Gedachten naar aanleiding van 10 jaar Narratio en Beethoven

Vaak heb ik mij afgevraagd welke 'grote geest' aan het begin van de 21^e eeuw de zogenaamde klassieke muziek een nieuwe impuls, een andere richting zou gaan geven.

Tijdens de twintig jaar dat ik deel uitmaakte van het Schönberg Kwartet hebben wij gevoeld hoezeer de Tweede Weense School aan het begin van de twintigste eeuw met nieuwe middelen een uitweg uit de Laat-Romantiek vond om het enige wat bij muziek echt van belang is, het uiten van gevoel, op een nieuwe manier vorm te geven.

Nu mijn drie Narratio collega's en ik ons gedurende tien jaar intensief hebben beziggehouden met de 16 strijkkwartetten van Beethoven vergaat het ons net zo. Aan den lijve ondervinden wij hoe Beethoven de grenzen van de aan het begin van de negentiende eeuw heersende klassieke stijl en de toen in gebruik zijnde instrumentale mogelijkheden aftast en vervolgens overschrijdt.

Beethovens strijkkwartetten zijn geschreven in een periode waarin de kamermuziek verhuisde van de vaak vorstelijke salon naar de concertzaal en waarin de kamermuziekensembles, langzaam maar zeker, niet meer bestonden uit een mix van uitstekende amateurs en professionals,

maar slechts uit beroepsmusici. Zo ontstonden de vroege kwartetten opus 18 nog in deze losse 18^e-eeuwse geest.

De 'Rasumowsky' kwartetten vormden wat dat betreft een keerpunt in de strijkkwartettraditie. Graaf Rasumowsky, beschermheer en opdrachtgever van Beethoven in het eerste decennium van de 19de eeuw, Russisch ambassadeur in Wenen, was daarnaast een excellent amateur violist en speelde tweede viool in een door hem gefinancierd strijkkwartet waarin de beroemde Ignaz Schuppanzigh de eerste violist was. De drie aan hem opgedragen kwartetten opus 59 waren voor hem echter aanleiding zijn stoel af te staan aan een beroepsmusicus. In 1808 gaf hij de kwartetleden een vaste aanstelling die zelfs voorzag in een levenslang pensioen. In eerste instantie ondervonden de drie kwartetten opus 59 enige weerstand bij het Weense publiek, de correspondent in Wenen van de 'Leipziger Allgemeine Musikalische Zeitung' meldt in 1807 "...ook trekken drie nieuwe, zeer lange en moeilijke kwartetten van Beethoven de aandacht van alle kenners. Ze zijn diepzinnig en doorwrocht, maar niet voor iedereen eenvoudig toegankelijk..." (vert.VdH)

Elk van de vijf late kwartetten, vanaf opus 127, onderzoekt nieuwe vormen, moduleert naar veraf gelegen toonsoorten, presenteert nog nooit vertoonde lange bogen, bevat voor die tijd ongebruikelijk detaillistische dynamische aanwijzingen, allemaal manieren waarop Beethoven zich ontworstelt aan de bekende stijl.

Het Schuppanzigh Quartett kreeg deze noten destijds in nog natte inkt op de lessenaar, repeteerde een aantal weken (!) en gaf de eerste uitvoeringen; een heel andere muziekpraktijk dan die van nu. Beethoven componeerde deze vijf kwartetten in zeer korte tijd, tussen 1824 en 1826, het jaar voor zijn dood, en heeft ze niet eens allemaal, opus 131 en 135 werden pas na zijn dood voor het eerst gespeeld, uitgevoerd zien worden, horen was toen al niet meer mogelijk. Sommigen beweren dat juist het feit dat hij inmiddels zo slecht hoorde hem in de gelegenheid stelde geheel onbeïnvloed en compromisloos zijn eigen weg te volgen.

De reacties waren over het algemeen zeer heftig, zowel van musici als publiek, alhoewel die niet altijd overeenstemden.

Inmiddels zijn onze oren twee eeuwen verder en vele ervaringen rijker.

Vooruitgang... zou je in eerste instantie denken, maar misschien hebben we ook iets verloren onderweg? Het vermogen om te kunnen voelen hoe baanbrekend en visionair deze muziek op dat ogenblik is geweest. Mijn collega's en ik denken dat het gebruik van instrumentarium vergelijkbaar met het destijds gebruikte, ons zeer geholpen heeft dichterbij de buurt te komen van de verbazing, verbijstering en vervoering die de musici van het Schuppanzigh Quartett gevoeld moeten hebben toen ze de nieuwste en vernieuwendste kamermuziek van hun tijd voor het eerst op de lessenaar kregen.

Viola de Hoog 2019

in de pauze van het concert is de eerste consumptie gratis